

3.
aktivāte

PAVASARA PIEDZĪVOJUMS MEŽĀ

ATKLĀJUMI

Nonākot mežā, bērni salīdzina izmaiņas, kas vērojamas mežā dažādos gadalaikos (pavasārī īpaši izmantojot tādas maņas, kā tauste un oža). Apmeklējot mežu, bērni iepazīst apkārtējo vidi un tās iemītnieku paradumus. Dažādos veidos pauž to, kā mežs viņus ietekmējis (ar teksta, attēla, izrādes un izstādes palīdzību).

DODAMIES PAVASARA PIEDZĪVOJUMĀ MEŽĀ

DETEKTĪVU SOĻI	NEPIECIEŠAMIE MATERIĀLI
1. Rosinām interesi	Zeķes
2. Spēlējam putnus	Čiekuri
3. Ķeram pavasara krāsas un smaržas	Baltas kartona sloksnītes, papīra krūzītes
4. Atrodam savu koku	-
5. Sataustām dabu	-
6. Apciešojam Zeķu štābiņus	-
7. Fiksējam dabas mainīgo skaistumu	Fotokamera
8. Dalāties iespaidos	Maisi dabā atrastajiem priekšmetiem, kurus ievietos klases Piedzīvojumu ķerājā

1. ROSINĀM INTERESI

Nonākot mežā, bērnus kārtējo reizi sveic skolotājs un viņa Zeķe. Tā var pateikties bērniem visu Zeķu vārdā par visiem piedzīvojumiem, kas līdz šim ir pieredzēti, un izspēlēt stāstu ar otru Zeķi par to, kas sekos turpmāk. Bērni jau iepriekš ir pētījuši mežu, izmantojot savas acis un ausis, bet šoreiz meža izpētei tie tiks lietā degunus un taustes izjūtu!

Pirmā zeķe: "Esiet sveicināti mūsu nākamajā burvīgajā piedzīvojumu braucienā! Kas mūs sagaida šoreiz? Mežā esam redzējuši dažādas lietas, dzirdējuši burvīgas skaņas..."

Otrā zeķe: "... un spocīgas skaņas."

Pirmā zeķe: "Bet kā būtu sataustīt mežu? Kas tajā ir maigs, samtainš, raupjš un skarbs? Un vai tu esi saodusi kaut ko mežā pati ar savu degunu?"

Otrā zeķe: "Es saodu tikai dažu zābaku smaržu."

Pirmā zeķe: "Nevaru sagaidīt, kad jūtīšu, kā smaržo koks, augsne, sūnas, zāle un sēnes. Esmu gatava saost jebko, kas mežā atrodas!"

DĀRGUMI – bērni šoreiz atradīs materiālus, no kuriem pagatavot rotājumus savai Zeķu gala izrādei. Neaizmirstiet noslēpt šos "dārgumus" atkal vietā, kuru paredzēts apmeklēt ekspedīcijas noslēgumā.

2. SPĒLĒJAM PUTNUS

PUTNI UN VISTU VANAGS – šai spēlei nepieciešams atrast piemērotu vietu – meža malu vai noru. Spēles noteikumi ir vienkārši, un bērni tos viegli uztvers. Spēles mērķis ir ļaut bērniem saprast, ka dabā nav "labie" vai "sliktie", bet viss ir saistīts noteiktās barības ķēdēs – putni meklē barību saviem mazuļiem – sēklas, kukaiņus, kāpurus, kamēr vistu vanags medī šos pašus putnus kā barību saviem mazuļiem. Šai spēlei nepieciešams laukums, kurā bērni var skriet un skaļi uzvesties, lai iedrošinātu viņus izpaust visas emocijas (bailes būt noķertam brīdī, kad putnu mazuļi sauc vecākus tos pabarot). Bērni vismaz būs noguruši no kliegšanas visas atlikušās ekskursijas garumā.

1. Paskaidrojiet spēles noteikumus bērniem un ar bērnu mugursomām atzīmējiet spēles laukumu – viena teritorijas puse tiks izmantota kā putnu ligzdas, bet pretējā puse kā pārtikas avots (piemēram, čiekuri).

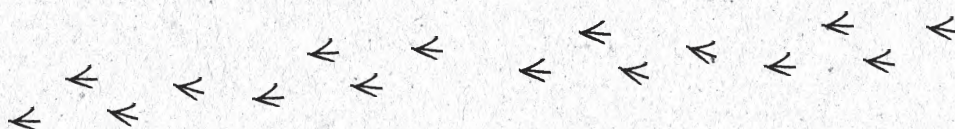
2. Sadaliet bērnus divās grupās – puse ieņems putnu – vecāku lomu, bet otra puse ieņems putnu mazuļu lomu. Skolotājs sākotnēji tēlos vistu vanagu, kurš medī putnus – vecākus.

3. Putni – vecāki "izlido" (skrien ārā) no savām ligzdām un skrien uz otru pusi, kur atrodas ēdiens. Ja tos nenokēr vistu vanags, tie var atgriezties atpakaļ ar vienu čiekuru savam mazulim. Tomēr, ja vistu vanags tos nokēr, skrienot pēc ēdiena, tie paši arī kļūst par vistu vanagiem. Nākamajā raundā vistu vanagi sadodas rokās un medī kā viens vesels. Medišanas laikā vanagi vienlaicīgi var skaitīt sekojošu pantiņu "Putniņi, putniņi, vistu vanags nāk!"

4. Ja putnu mazulis saņem divus čiekurus, tas kļūst par pieaugušo. Tādā gadījumā bērns ieņem pieaugušā putna lomu un mēģina pabarot atlikušos putnu mazuļus.

5. Spēle turpinās tik ilgi, kamēr nav neviena putna, kuru ķert. Kad spēle ir beigusies, to var atkārtot. Šoreiz skolēni ieņem pretējas lomas – tie, kuri bija vecāki, tagad ir mazuļi, bet tie, kuri bija mazuļi, tagad ir vecāki. Bērni, kas to vēlas, var ieņemt vistu vanaga lomu.

6. Spēles beigās pārrunājiet gūtos iespaidus ar bērniem: kā viņi jutās, kad tos medīja, un kā jutās, medijot paši? Vai tie jutās satraukušies par saviem mazuļiem? Tāpat pieminiet, ka, arī vistu vanagiem ir mazuļi, par kuru izaudzēšanu viņi rūpējas, gādājot tiem barību. Līdzīgi aktīvi mednieki ir ērgļi. Latvijas mežos mīt lielākā jūras ērgļu populācija Eiropā!

3. KERAM PAVASARA KRĀSAS UN SMARŽAS

Šo uzdevumu var veikt, dodoties no vienas vietas uz citu, kad bērniem tiek dota iespēja izveidot savu pavasara krāsu paleti uz kartona loksnes no dabā atrodamajām krāsām līdzīgi, kā viņi to darīja rudenī un ziemā. Vēlreiz atgādiniet bērniem par saudzīgu attieksmi pret dabu, tomēr ļaujiet viņiem raut arī kādas lapas vai zariņus – kokiem tas īpaši nekaitēs. Piemērota vieta šai aktivitātei ir pilna ar sūnām, zāli, ziediem, lapām utt.

SMARŽU MEKLĒŠANA MEŽĀ: Šoreiz bērni meklēs ne tikai meža krāsas, bet arī tā smaržas. Pēc tam viņi šīs smaržas apkopos kopīgā meža smaržā viņu Zeķēm. Parādiet skolēniem, kā tie var izveidot burvīgas meža smaržas papīra glāzītē, izmantojot vairākus dabas materiālus (pavasara ziedus, lapas, augsni, koka mizu utt.)

Kad mežā nolemsiet nedaudz atpūsties, iepazīstat viens otra guvumus: "Kādu krāsu toņus jūs saskatījāt mežā?". Tāpat varat pasmaržot viens otra meža aromātus, kurus pagatavojāt. Pajautājiem bērniem, kur tie meklēja sastāvdaļas, kuras smaržas ir visstiprākās un kura smarža tos pārsteidza visvairāk?

4. ATRODAM SAVU KOKU

Šai aktivitātei piemērotākā ir vieta, kurā aug daudz koku un starp tiem var brīvi pārvietoties.

Bērni sadalās pāros. Viens no bērniem aizver acis, bet otrs viņu vada caur kādu meža platību. Skolotājs no sākuma demonstrē, kā notiek "aklā cilvēka" vadīšana, lai tā būtu patīkama un noritētu bez negadījumiem un ievainojumiem ("aklais" tiek vadīts piesardzīgi un lēni, kamēr partneris tur viņa roku, brīdinot par nelīdzenumiem, lai nepakluptu, liekot "aklā" rokas uz koka stumbra, lai tajā neieskrietu brīdī, kad tam tuvojās). "Aklā" uzdevums ir censties atpazīt koku, izmantojot tikai tausti (bērns koku drīkst apķert ar abām rokām, lai noskaidrotu tā diametru, meklētu zarus vai izaugumus, aptaustītu saknes utt.). Pētot kokus, bērni drīkst izmantot citas maņas un mēģināt atcerēties koku smaržu vai lapu čaukstoņas īpašo skaņu. "Aklais" nedrīkst kokam neko pielikt vai to jebkāda veidā atzīmēt. Pēc tam bērns, kurš ir ieņēmis pavadoņa lomu, nogādā biedru atpakāļ sākumpunktā. "Aklais" drīkst atvērt acis un nu viņa uzdevums ir atrast "savu" koku. Pēc tam bērni mainās lomām.

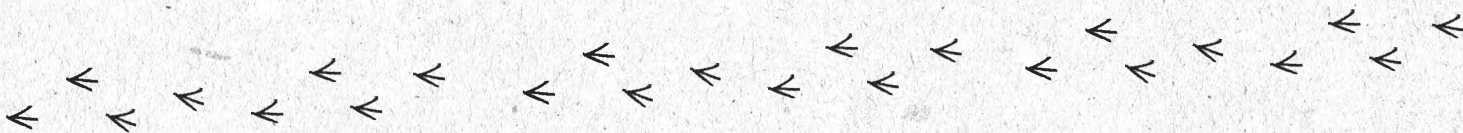
Aktivitātes noslēgumā visi sapulcējas un izveido apli. Skolotājs uzdod jautājumus: Vai bija grūti atrast savu koku? Ka jūs atpazīnāt savu koku? Kādas maņas jums visvairāk noderēja?

5. SATAUSTĀM DABU

Šīs aktivitātes laikā mēs pētīsim mežu, izmantojot ožu un tausti. Vienkāršākais veids, kā paskaidrot uzdevuma noteikumus, ir rādīt piemēru bērniem. Piemēram, dūrē noslēpiet nedaudz augsnes un ļaujiet bērniem to pasmaržot, lai tie uzminētu, kāda meža daļa atrodas jūsu rokā. Kad ir izskanējuši jau vairāki minējumi, parādiet plaukstas saturu. Vēlreiz paslēpiet rokas aiz muguras un paņemiet tajās, piemēram, čiekuru. Aiciniet bērnus pagriezties pret jums ar mugurām un aizlikt rokas aiz muguras. Ielieciet viņu rokās priekšmetu (čiekuru) uz neilgu brīdi un ļaujiet atpazīt, kas tas ir par priekšmetu.

Tālāk bērni sadalās pāros un savā starpā pārbauda savu ožu un tausti ar citu priekšmetu palīdzību, kurus bērni atrod mežā. Ir svarīgi atgādināt, ka spēlei jābūt patīkamai ne tikai pašiem bērniem, bet arī mežam. Spēles beigās vēlreiz pārrunājiem pieredzēto: kādas lietas atpazīt bija vienkārši, bet kādas – sarežģīti, kura smarža šķita patīkama, kāds priekšmets bija patīkamāks taustei, vai kāda smarža atgādināja tiem par citu pieredzi?

Papildus varat spēlēt arī "Izjūtu pāru spēli", meklējot divas vienādas smaržas.

6. APCIEMOJAM ZEĶU ŠTĀBIŅUS

Sasniedziet vietas, kuras bērni jau iepriekš ir izveidojuši savām Zeķēm. Lieciet tiem palūkoties apkārt un kopā ar Zeķēm aprakstīt atšķirības, kuras tie saskata salīdzinājumā ar ziemu un rudenī. Zeķes vēlreiz var meklēt jebkuru priekšmetu, kas tiem atgādinās par pieredzi vai piedzīvojumu, kuri tie iepriekš šeit ir guvuši.

7. FIKSĒJAM DABAS MAINĪGO SKAISTUMU

Ekskursijas beigās kopīgi atrodiet vietu, kuru iepriekšējās reizēs esiet fotografējuši vai zīmējuši. Ar bērniem pārrunājiet, kā šī vieta ir mainījusies kopš pēdējā apmeklējuma, un to atkal nofotografējiet vai uzzīmējiet, cik precīzi vien iespējams. Bērni jau var sākt patstāvīgi meklēt dārgumus.

Dārgumu atrašana. Šoreiz dārgumus varat noslēpt, piemēram, mugursomu kaudzē. Un kas būs iekšā? Lietas, kas palīdzēs Zeķēm sagatavoties Zeķu teātrim. Visi profesionālie aktieri izrādēs izmanto tērpus. Tāpēc dārgumu maisā ievietojiet tādas lietas, kā, piemēram, kreppapīru, līmlenti, knaģišus, gumijas utt. Ar šo līdzekļu un dabā savāktu materiālu palīdzību bērni var izrotāt savas Zeķes lielajai izrādei. Tāpat tie var izveidot dažādus kostīmus. Brīdiniet bērnus – ja tie rotās Zeķes ar svaigiem materiāliem, tie, visticamāk, būs izkaltsi, pirms sāksies izrāde (taču tas var būt maznozīmīgi). Lai vieglāk iedomātos, kas darāms, varat parādīt bērniem, kā Zeķei piestiprināt dabā atrastos materiālus ar gumijas palīdzību, kamēr Zeķe atrodas uz rokas (piemēram, Zeķe izrotāta ar čiekuriem, kas nostiprināti ar gumiju, Zeķe ar galvas rotu no līmlentes un papardes).

8. DALĀMIES IESPAIDOS

Pašās brauciena beigās ir svarīgi novērtēt visu, kas ir pieredzēts, un ar to dalīties. Kārtējo reizi iesakām rezumēt par to, kas kopīgi pieredzēts un kuras emocijas bijušas visstiprākās. Bērniem var dot nedaudz laika, lai atrastu dabas priekšmetus, kurus nogādāt Piedzīvojumu ķērājā.

ATSKATĀMIES UZ PAVASARA PIEDZĪVOJUMU MEŽĀ

DETEKTĪVU SOĻI	NEPIECIEŠAMIE MATERIĀLI
1. Ieskatāmiem piedzīvojumos	Zeķes, Piedzīvojumu ķērājs, dabas materiāli, Meža dienasgrāmatas, krāsaini zīmuli, kritiņi
2. Gatavojamies Zeķu izrādei	Audums ar caurumiem, Zeķes, dabas materiāli, mūzikas instrumenti, krāsas

1. IESKATĀMIES PIEDZĪVOJUMOS

Kad pagājusi vismaz nedēļa pēc ekskursijas mežā, atkal sapulcējaties un iztukšojat Piedzīvojumu ķērāja kastīti. Pētot visus priekšmetus, kas tikuši ievietoti kastē, runājiet par pieredzēto un zīmējiet šos piedzīvojumus savās Meža dienasgrāmatās. Zīmējot dienasgrāmatās, kopīgi varat aplūkot arī Meža noteikumus un atzīmēt tos, kurus izdevies ievērot vislabāk, salīdzinot ar iepriekšējo reizi.

2. GATAVOJAMIES ZEĶU IZRĀDEI

Piedzīvojumu ķērāja kastīte jau atkal atrodas noslēpumains sains, kurā šoreiz ievietoti marķieri, akvareļu krāsas, kritiņi – viss, ko uzskatāt par nepieciešamu. Izmantojot šos materiālus, bērni var dekorēt izrādei nepieciešamo fonu – audumu ar caurumiem Zeķēm. Līdz šim brīdim audums ir bijis balts, taču būtu labāk, ja tas izskatītos vairāk pēc meža. Būtu vēlams kopā ar bērniem vienoties par to, kādu stāstu rādīs Zeķes gala izrādē vecākiem, vēl pirms bērni sāk rotāt fonu. Tas var būt visu piedzīvojumu kopsavilkums vai pilnīga jaunrade, piemēram:

- Uzstājas Zeķu klase** – Zeķes dodas ekspedīcijā, tām uz mugurām ir somas, atrodoties mežā, tās sev priekšā tur kartes, tās atrod nelielus dārgumu iepakojumus, kurās ir miniatūri binokļi, un, tos izmantojot, Zeķes pēta koku mizu, pēc tam to aprakstot kā milzu kalnus un ielejas, bet sūnas un ķērpji ir pirmatnējie meži u. c.
- Rādot izrādi, Zeķes spēlē paslēpes mežā** un attēlo to, kā tās maskēties, izmantojot dabā atrodamos materiālus. Vai, iespējams, **rāda lugu par trokšņojošo Zeķu klasi**: Zeķu klase dodas izbraucienā uz mežu; visi ir ļoti skaļi un nobiedē zaķi, putnu un ezi. Visi šie mazie dzīvnieki skrien projām. Zeķēm tas nerūp un tās turpina trokšņot un skaļi sist kājas pret zemi. Taču tajā pašā laikā Zeķes pamodina mežacūku, kura tās nobiedē un liek visām Zeķēm mukt projām.
- Stāsts par Zeķu klasi, kura devās piknikā** uz mežu un visus atkritumus atstāja turpat. Ezis un citi mazie dzīvnieki pētīs šo vietu, kurā Zeķes pusdienoja, un brīnīsies par to, ko Zeķes ir atstājušas. Tie sūdzēsies par to, ka kāds tur ir bijis un aiz sevis atstājis nekārtību, viens no dzīvniekiem mielosies ar atkritumiem un tam sāks sūpēt vēders.

Kopā ar bērniem vienojieties par gala stāstu, attēlu, ko zīmēsiet uz fona, un kurš zīmēs kuru attēla daļu. Daži bērni zīmēs, citi gatavosies kā aktieri un gatavos tērpus, bet citi mēģinās radīt mūziku, izmantojot meža mūzikas instrumentus. Rikojiet vairākus izrādes mēģinājumus, lai visi aktieri, mūziķi un "skatuves darbinieki" spēj apgūt savas lomas.

VEIDOJAM MEŽA PIEDZĪVOJUMU GALA NOSLĒGUMA IZSTĀDI

Klasē vai citā piemērotā telpā iekārtojiet vietu, kurā paredzēta meža piedzīvojumu prezentācija. Tai ir trīs daļas – Meža dienasgrāmatu izstāde, dabā atrasto priekšmetu un foto stāsti, un, visbeidzot, arī Zeķu izrāde.

Lūdziet bērniem izvēlēties vienu dabā atrasto priekšmetu un vienu no attēliem, kas ir viņu Meža dienasgrāmatās. Piemērotā vietā izvietojiet Meža dienasgrāmatas, kurās atvērta lappuse ar izvēlēto attēlu. Virs katra attēla novietojiet dabas priekšmetus, kas saistīti ar attēla saturu. Redzamā vietā novietojiet arī Piedzīvojumu ķērāju, kurā vēl joprojām atrodas dažas no mežā atrastajām lietām. Izrādes fonu piestipriniet tam paredzētajā vietā.

PIEDZĪVOJUMU IZRĀDE

Aiciniet vecākus, skolotājus un citas grupiņas noskatīties izrādi – viss atkarīgs no tā, kādas ir pašu vēlmes un iespējas (izrāde var notikt arī vecāku sapulces laikā). Varat izveidot arī izrādes plakātus un ielūgumus. No sākuma varat sasveicināties ar viesiem un iepazīstināt viņus ar Meža dienasgrāmatu izstādi, Piedzīvojumu ķērāju un foto-trio (dažādos gadalaikos uzņemtās vienas ainavas fotogrāfijas novietojat blakus citu citai un pievienojiet klāt informatīvu zīmīti par datumiem, kad tās uzņemtas). Kad apmeklētājiem ticis dots pietiekami daudz laika, lai iepazītos ar izstādi, varat sākt izrādi. Zeķu izrādei nav jābūt izcilai. Galvenais ir kopīgi izklaidēties un censties parādīt saistošu stāstu. Pēc saņemtajiem aplausiem aktieri var pievienoties saviem skatītājiem.

Dažas idejas, kā iesaistīt vecākus un citus izrādes apmeklētājus:

- Noskaidro, kas ir iekšā – dabā atrastie materiāli salikti maisos/kastē.
- Smaržu glāzītes (ja iespējams, izmantojiet svaigas tieši no meža).
- Meža gardumi (ēdami garšaugi, ogas, priežu pumuri).
- Binokļu izmēģinājums.
- Mēģinājums spēlēt meža mūzikas instrumentus.

Zeķu piedzīvojuma noslēgums. Kad atkal būsiet vieni paši ar bērniem, iesakām vēlreiz aprunāties ar bērniem par visu piedzīvoto un nokļūt pie secinājumiem. Tā ir lieliska iespēja dalīties patīkamajās pieredzēs un apspriest tās, kuras nešķīta tik patīkamas. Varat pārrunāt to, kā bērniem kopumā patīcis Zeķu piedzīvojums un kādu iespaidu tas uz tiem atstājis.

Lai apbalvotu bērnus par ekoprogrammas “Cūkmena detektīvi” otrajā mācību gadā paveikto darbu, skolotājs sagatavo pārsteigumu bērniem – īpašus Meža kroņus, kas simbolizē cilvēku saplūsmi ar dabu ar visām maņām, prātu un sirdi Latvijas valsts mežos, kur ikvienu vienmēr mīļi gaida mammadaba.

Katrs bērns saņem savu Meža kroni un kļūst par Latvijas valsts mežu zinību un gudrību pārvaldītāju!

PADOMS

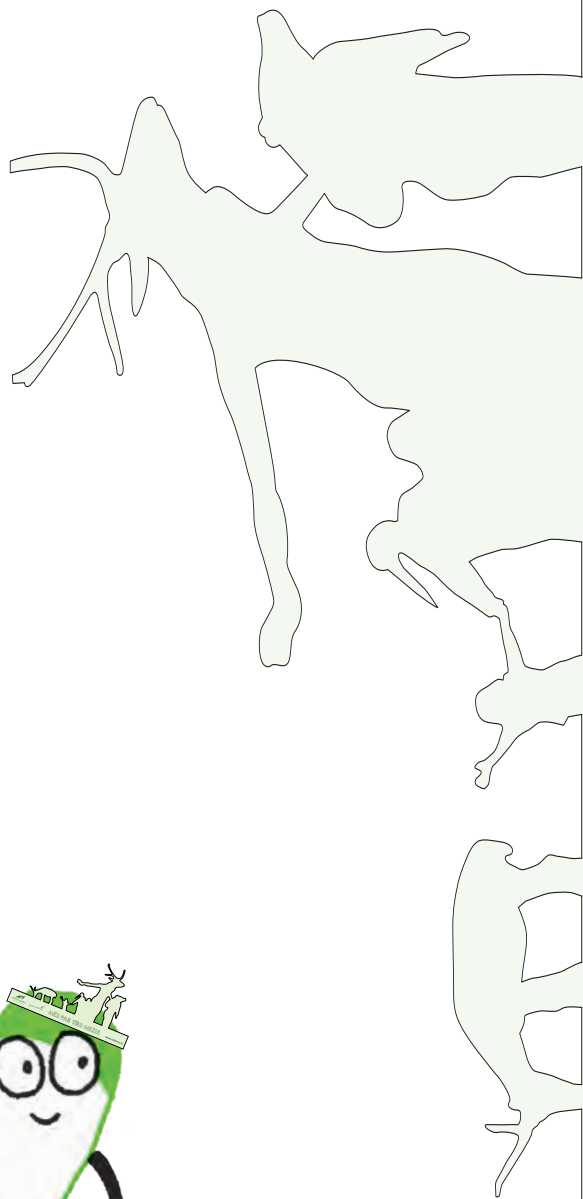
Bērni, kam iepatikusies aktīva atpūta dabā, var vienoties mācību gada noslēgumā ar vecākiem doties kopīgā ekskursijā uz mežu! Ja laikapstākļi ir pietiekami silti, varat palikt mežā pa nakti teltīs. Bērniem tas būs neaizmirstams piedzīvojums – cepot desiņas tumsā pie ugunsкура! Informācija par labiekārtotām atpūtas vietām un interesantiem apskates objektiem ir apkopota AS “Latvijas valsts meži” vietnē www.mammadaba.lv.

DARBA LAPA – MEŽA KRONIS

IZGRIEZ UN SALĪMĒ!

MĒS PAR TĪRU MEŽU!

www.cukmens.lv

